

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Číslo projektu	CZ .1 .07/1.1 .36/02.0066
Autor	Pavel Florík
Předmět	Mechanika
Téma	Vláknové tření
Metodický pokyn	výkladový text s ukázkami

Výpočet sil pro vláknové tření:

Příklad 1:

Vypočtete velikost síly nutné k udržení tělesa o hmotnosti $G = 2000 \text{ N}$ v rovnovážné poloze, viz. obr., je-li konopné lano, na němž je břemeno zavěšeno vedeno přes dva dřevěné nepohyblivé bubny s rozdílnými úhly opásání. A to $\alpha_1 = 240^\circ$ a $\alpha_2 = 30^\circ$. Součinitel tření $f = 0,4$. Dále vypočtete jak se změní síla F bude-li se měnit úhel α_2 v mezích od 0° do 180° .

Rozbor a postup řešení:

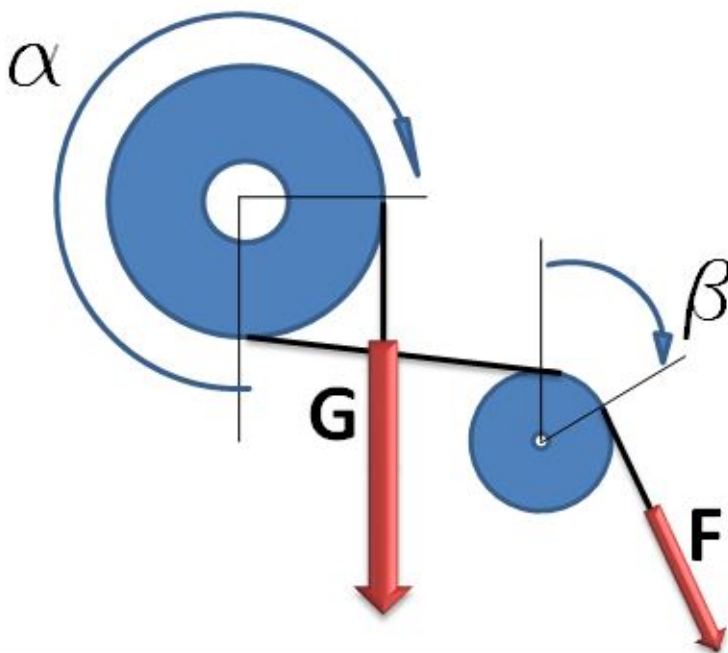
1. jedná se o klasickou úlohu výpočtu sil pro vláknové tření. Pro řešení použijeme Eulerovu podmínku pro vlák.tření.

$$S_1 = S_2 \cdot e^{af}$$

2. Nyní je třeba určit, která ze sil je S_1 a která je S_2 . Logicky : pro udržení břemene je potřeba síla menší, tedy $F = S_2$. Síla G je rovna S_1

3. Úhel opásání α_{celk} je součet obou dílčích úhlů .Pozor ! Úhel zadáváme v radiánech!

4. Nakonec zbývá pouze vyřešit rovnici: $S_2 = \frac{S_1}{e^{af}}$. / $e = 2,718$ /

ad.1: Výpočet S_2 . Dáno: $S_1 = G = 2000 \text{ N}$, $\alpha = 240^\circ$, $\beta = 30^\circ$, $f = 0,4$

$\alpha = 240 \text{ Degree} ; \beta = 30 \text{ Degree}$

30°

$S_1 = 2000 ; \alpha + \beta = 270 \text{ Degree} ; f = 0.4 ;$

Set::write : Tag Plus in $30^\circ + 240^\circ$ is Protected. >>

$\text{Solve}[S_2 == \frac{S_1}{e^{(\alpha+\beta) f}}, S_2]$

$\{\{S_2 \rightarrow 303.672\}\}$

ad.2: Výsledná síla pro udržení břemene v rovnováze je: $F = S_2 = 303,672 \text{ N}$. Nyní se podíváme, jak se bude tato síla měnit v závislosti na změně úhlu opásání β v mezích od 0° do 180° , v krocích po 5-ti stupních

ad.3: Celkový úhel opásání:

$\text{ftab} = \text{Table}[\beta \text{ Degree}, \{\beta, 0, 180, 5\}]$

$\{0, 5^\circ, 10^\circ, 15^\circ, 20^\circ, 25^\circ, 30^\circ, 35^\circ, 40^\circ, 45^\circ, 50^\circ, 55^\circ, 60^\circ, 65^\circ,$
 $70^\circ, 75^\circ, 80^\circ, 85^\circ, 90^\circ, 95^\circ, 100^\circ, 105^\circ, 110^\circ, 115^\circ, 120^\circ, 125^\circ,$
 $130^\circ, 135^\circ, 140^\circ, 145^\circ, 150^\circ, 155^\circ, 160^\circ, 165^\circ, 170^\circ, 175^\circ, 180^\circ\}$

α je konstantní úhel β se mění po 5-ti $^\circ$ viz. tabulka výše. Změna velikosti výsl. síly $F = S_2$ je patrná z následujícího výpočtu

$\alpha = 240 \text{ Degree} ;$

ad.4 : Výsledná síla S_2 :

$\text{vysl} = \text{Table}[\{\beta, \text{NSolve}[S_2 == \frac{S_1}{e^{(\alpha+\beta) f}}, S_2]\}, \{\beta, \text{ftab}\}]$

$\{\{0, \{\{S_2 \rightarrow 374.423\}\}\}, \{5^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 361.579\}\}\},$
 $\{10^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 349.175\}\}\}, \{15^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 337.197\}\}\}, \{20^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 325.629\}\}\},$
 $\{25^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 314.459\}\}\}, \{30^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 303.672\}\}\}, \{35^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 293.254\}\}\},$
 $\{40^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 283.194\}\}\}, \{45^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 273.48\}\}\}, \{50^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 264.098\}\}\},$
 $\{55^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 255.038\}\}\}, \{60^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 246.289\}\}\}, \{65^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 237.841\}\}\},$
 $\{70^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 229.682\}\}\}, \{75^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 221.803\}\}\}, \{80^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 214.194\}\}\},$
 $\{85^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 206.846\}\}\}, \{90^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 199.75\}\}\}, \{95^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 192.898\}\}\},$
 $\{100^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 186.281\}\}\}, \{105^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 179.89\}\}\}, \{110^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 173.719\}\}\},$
 $\{115^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 167.76\}\}\}, \{120^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 162.005\}\}\}, \{125^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 156.448\}\}\},$
 $\{130^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 151.081\}\}\}, \{135^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 145.898\}\}\},$
 $\{140^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 140.893\}\}\}, \{145^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 136.06\}\}\}, \{150^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 131.392\}\}\},$
 $\{155^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 126.885\}\}\}, \{160^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 122.532\}\}\}, \{165^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 118.329\}\}\},$
 $\{170^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 114.27\}\}\}, \{175^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 110.35\}\}\}, \{180^\circ, \{\{S_2 \rightarrow 106.564\}\}\}\}$

Zde máme výsledky výpočtu v tabulce:

vys1 // TableForm

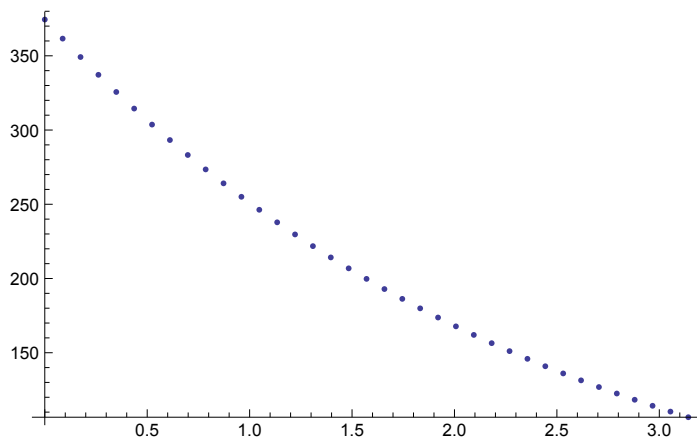
```

0      S2 → 374.423
5 °    S2 → 361.579
10 °   S2 → 349.175
15 °   S2 → 337.197
20 °   S2 → 325.629
25 °   S2 → 314.459
30 °   S2 → 303.672
35 °   S2 → 293.254
40 °   S2 → 283.194
45 °   S2 → 273.48
50 °   S2 → 264.098
55 °   S2 → 255.038
60 °   S2 → 246.289
65 °   S2 → 237.841
70 °   S2 → 229.682
75 °   S2 → 221.803
80 °   S2 → 214.194
85 °   S2 → 206.846
90 °   S2 → 199.75
95 °   S2 → 192.898
100 °  S2 → 186.281
105 °  S2 → 179.89
110 °  S2 → 173.719
115 °  S2 → 167.76
120 °  S2 → 162.005
125 °  S2 → 156.448
130 °  S2 → 151.081
135 °  S2 → 145.898
140 °  S2 → 140.893
145 °  S2 → 136.06
150 °  S2 → 131.392
155 °  S2 → 126.885
160 °  S2 → 122.532
165 °  S2 → 118.329
170 °  S2 → 114.27
175 °  S2 → 110.35
180 °  S2 → 106.564

```

A nyní si tyto výsledky převedeme do grafu

ListPlot[{#[[1]], S₂ /. #[[2]][[1]]} & /@ vys1]

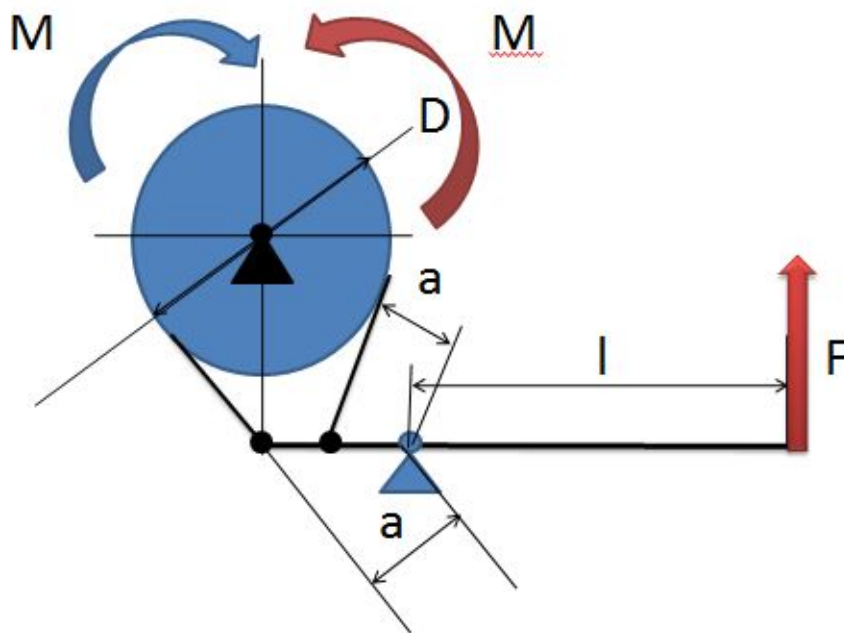
Závěr:

Z výsledků je jasně patrné, že se zvětšujícím se úhlem opásání klesá i velikost síly nutné k udržení

břemene v rovnováze. Viz. graf.

Příklad k procvičení:

Stanovte velikost brzdící síly pro oba směry otáčení součtové pásové brzdy. Je-li litinový brzdící buben opásán na 0,75 obvodu ocelovým pásem a buben se otáčí účinkem obvodové síly $F_2 = 480$ N. Dále sestavte graf závislosti brzdící síly na součiniteli tření pohybujícím se od 0,05 až do 0,45. Rozměry : $a = 15$ cm, $l = 1,25$ m

Zdroje

Mechanika Statika I - S. Salaba a A. Matěna SNTL Praha 1977